

**VALTIOVARAINVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 18/1998 vp**

Hallituksen esitys koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi

Sivistysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 10 päivänä kesäkuuta 1997 lähettänyt hallituksen esityksen 86/1997 vp koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi valmisteltavasti käsiteltäväksi sivistysvaliokuntaan. Sivistysvaliokunta on pyytänyt valtiovarainvaliokunnalta lausunnon esitykseen sisältyvästä 8. lakiehdotuksesta, Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta.

Jaostokäsittely

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostossa.

Asiantuntijat

Sivistys- ja tiedejaostossa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Arto Sulonen, opetusministeriö
- ylijohtaja Aslak Lindström ja laskentapäällikkö Martti Kemppainen, Opetushallitus
- talousarviopäällikkö Lauri A. Manninen, Helsingin kaupunki
- toimialajohtaja Marita Vuorinen, Kuopion koulutuskeskus
- koulutoimenjohtaja Hilka Orava, Sodankylän kunta
- kaupunginjohtaja Göran Wide, Tammisaaren kaupunki
- sivistystoimenjohtaja Aulis Pitkälä, Vantaan kaupunki

- sivistystoimenjohtaja Anneli Raunio, Ylöjärven kunta
- rehtori Ulla Lahtinen, Österbottens högskola (Åbo Akademi)
- rehtori Antti Teirikko, Helsingin kaupungin Lastenlinnan koulu edustaen samalla myös Haartmanin koulua
- johtokunnan jäsen Max Oker-Blom ja talouspäällikkö Kaija Ylipalo, Helsingin Rudolf Steiner -koulu
- rehtori Riitta Nurmi, Juutalainen koulu
- rehtori Jorma Parkkola, Oulun kuulovammaisten koulu
- koulunjohtaja Asko Peuraniemi, Rovaniemen sairaalakoulu
- johtaja Irja Vinni, Ruskeasuon koulu
- oppisopimusjohtaja Pirjo Järvinen, Pirkanmaan oppisopimustoimisto
- puheenjohtaja Pirjo Elo, Ammatillisen koulutuksen talouspäälliköt ry
- toiminnanjohtaja Petri Pohjonen, Ammatillisten Aikuiskoulutuskeskusten Liitto
- pääsihteeri Eero Leminen, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry
- puheenjohtaja Malin Berglund, Finlands svenska skolungdomsförbund FSS rf
- rahastonhoitaja Carl Haglund ja kansainvälisten asiain vastaava Ted Urho, Finnish International Baccalaureate Society FIBS ry
- puheenjohtaja Hannu Vepsä ja varapuheenjohtaja Voitto Leivo, Iltakoulujen Liitto ry

- sosiaalipäällikkö Tauno Terho, Invalidiliitto ry
- toiminnanjohtaja Eeva-Inkeri Sirelius, Kansalais- ja työväenopistojen liitto KTOL ry
- johtaja Maarit Toveri, Kaupallisen opetuksen edistämislaitos ry
- kuntoutusjohtaja Veikko Korpela ja rehtori Olavi Uitto, Keuhkovammaliitto
- puheenjohtaja Erja Väisänen ja yhdistyksen jäsen Sirkka-Liisa Makkonen, Koulukuraattorit—Skolkuratorer ry
- koulutussuunnittelija Jari Salomaa, Kuntalan ammattiliitto
- puheenjohtaja Markku Jokinen, koulutussuunnittelija Marja-Leena Toukonen, viittomakielen tulkki Kati Marjanen ja viittomakielen tulkki Virpi Thurén, Kuurojen Liitto ry
- kuntoutusjohtaja Teuvo Ruponen ja koulutussihteeri Jaana Aalto, Näkövammaisten Keskusliitto ry
- apulaisosastopäällikkö Pentti Aho, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
- koulutussihteeri Ulla Aikio-Puoskari, Saamelaiskäräjät
- puheenjohtaja Leena Joensivu, Sosiaali- ja terveystieteiden opettajat ry
- puheenjohtaja Lea Blåfield, Steinerpedagogiikan seura ry
- puheenjohtaja Leena Kuokkanen ja varapuheenjohtaja Martti Sinkkonen, Steinerpedagogiikan yhteisöt ry
- edunvalvontasihteeri Kari Seppälä, Suomen Ammattiin Opiskelevien Keskusliitto SAKKI ry
- puheenjohtaja Pia Mattfolk, Suomen erityiskasvatuksen liitto SEL ry
- puheenjohtaja Ville Marjomäki ja pääsihteeri Heikki Sederlöf, Suomen Kansanopistoyhdistys
- pääsihteeri Ritva Ojalehto, Suomen Kesäyliopistot ry
- erityisasiantuntija Jouko Heikkilä, Suomen Kuntaliitto
- varapuheenjohtaja Timo Salmi, Suomen Lukiolaisten Liitto ry
- puheenjohtaja Aimo Ritaluoto, Suomen musiikkioppilaitosten liitto ry
- puheenjohtaja Svanhild Lindberg ja hallituksen jäsen Brita Hiitola, Suomen NOBAB—NOBAB i Finland ry
- puheenjohtaja Antero Penttilä, Suomen Rehtorit ry.
- puheenjohtaja Henrik Lax ja apulaispääsihteeri Viveca Lahti, Svenska Finlands folkting
- varapuheenjohtaja Seija Toivonen, Urheiluliiton yhdistys ry
- pääsihteeri Timo Toiviainen, Vapaan sivistystyön yhteisjärjestö
- puheenjohtaja Hannu Karvonen, Yksityiskoulujen liitto ry

Lisäksi Svenska skolan för synskadade on lähettänyt sivistys- ja tiedejaostolle kirjallisen lausuntonsa.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että koulutusta koskeva lainsäädäntö uudistetaan. Voimassa oleva oppilaitosmuotoihin perustuva runsas ja hajanainen lainsäädäntö ehdotetaan korvattavaksi koulutuksen tavoitteisiin ja sisältöihin, koulutusasteisiin ja -muotoihin sekä opiskelijoiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin perustuvalla nykyistä suppeammalla ja keskitetyimmällä lainsäädännöllä. Koulutuksen järjestäjien toimivaltaa päättää

koulutuksen järjestämistavoista lisätään olennaisesti.

Esitys sisältää ehdotukset perusopetuslaiksi, lukiolaiksi, laiksi ammatillisesta koulutuksesta, laiksi ammatillisesta aikuiskoulutuksesta, laiksi vapaasta sivistystyöstä, laiksi taiteen perusopetuksesta, laiksi valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta sekä laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta. Ehdotetut lait

kattavat yliopistoissa ja korkeakouluissa sekä ammattikorkeakouluissa järjestettävää koulutusta lukuun ottamatta opetusministeriön alaisen koulutuksen perusopetusta edeltävästä esiopetuksesta aikuiskoulutukseen. Ehdotetut kahdeksan lakia korvaisivat mainittua koulutusta koskevat nykyiset yhteensä 26 lakia.

Lainsäädännössä ehdotetaan eräitä vapaata sivistystyötä koskevia poikkeuksia lukuun ottamatta luovuttavaksi oppilaitosmuotojen ja -ryhmien mukaisesta institutionaalisesta sääntelystä. Ehdotetut lait koskisivat samalla tavalla valtion, kunnan, kuntayhtymän, yksityisen yhteisön tai säätiön järjestämää koulutusta. Kunkin lain soveltamisala kattaisi kaiken asianomaisessa laissa tarkoitettun koulutuksen oppilaiden iästä ja koulutuksen järjestämistavasta tai -paikasta riippumatta. Koulutusta koskeviin lakeihin ei sisällyttäisi hallintoa eikä virka- ja tehtävärakennetta koskevia säännöksiä. Oppilaitoksen johtajana toimivan rehtorin ja opettajien kelpoisuusvaatimuksista ehdotetaan lakien nojalla säädettäväksi asetuksella.

Koulutuksen tavoitteita ja keskeistä sisältöä koskevat säännökset säilyisivät pääosin nykyisellään. Opiskelijoiden oikeuksia ja velvollisuuksia koskevia säännöksiä ehdotetaan täsmennettäväksi. Lukiolakiin, ammatillisesta koulutuksesta annettavaan lakiin ja ammatillisesta aikuis-koulutuksesta annettavaan lakiin ehdotetaan otettaviksi säännökset koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta olla yhteistyössä muiden alueella toimivien lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen ja muun koulutuksen järjestäjien kanssa sekä säännökset opiskelijoiden oikeudesta lukea hyväksi muualla suoritettuja opintoja.

Rehtorien, opettajien ja muun opetustoimen henkilöstön oikeudellinen asema määräytyisi palvelussuhdelajin mukaan kuntalain, kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvasta annetun lain, valtion virkamieslain tai työsopimuslain mukaan.

Lukiolakiin, ammatillisesta koulutuksesta an-

nettavaan lakiin, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettavaan lakiin ja taiteen perusopetuksesta annettavaan lakiin ehdotetaan otettaviksi säännökset koulutuksen järjestäjän mahdollisuudesta hankkia koulutuspalvelut osittain muilta koulutuksen järjestäjiltä taikka myös muilta kuin koulutuksen järjestämisluvan saaneilta yhteisöiltä tai säätiöiltä. Koulutuksen järjestäjä vastaa, että sen hankkimat palvelut järjestetään lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Koulutuksen laadun ja valtakunnallisen yhtenäisyyden turvaamiseksi lakeihin ehdotetaan otettaviksi säännökset koulutukselle säädettyjen ja määrättyjen tavoitteiden toteutumisen arvioinnista.

Hallituksen esitykseen sisältyvä 8. lakiehdotus laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta korvaa voimassa olevan rahoituslain. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmä säilyy periaatteeltaan ja rakenteeltaan nykyisellään. Toiminnallisen lainsäädännön uudistus edellyttää kuitenkin myös useiden opetustoimen rahoitussäännösten muuttamista. Muutokset koskevat sisällöllisesti pääasiassa säännöksiä opetustoimen yksikköhintojen laskemisesta.

Rahoitus määräytyisi pääosin voimassa olevien perusteiden mukaisesti oppilas- ja opiskelijamäärien, opetustuntimäärien sekä muiden vastaavien toiminnan laajuutta kuvaavien tekijöiden sekä niitä kohden ennalta seuraavaa vuotta varten määrättyjen laskennallisten yksikköhintojen perusteella. Rahoitusjärjestelmään tehtäisiin ehdotettujen uusien rahoitettavaa toimintaa koskevien lakien uudistamisen edellyttämät muutokset. Rahoitusta koskevissa säännöksissä otettaisiin esimerkiksi huomioon luopuminen peruskoulun hallinnollisesta jaosta ala- ja yläasteeseen ja koulukodissa annettavaa opetusta koskevat säännökset ehdotetussa perusopetuslaissa sekä luopuminen ammatillisen koulutuksen ja kamisesta oppilaitosmuotoihin.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 1998.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

*Perustelut**Yleistä*

Vuosina 1993 ja 1994 toteutettiin valtionosuusjärjestelmän uudistus. Tällöin kuntien ja muiden koulutuksen järjestäjien päätösvaltaa lisättiin olennaisesti, kun valtionosuuden laskentaperusteet eivät enää sitovasti määrää valtionosuuden käyttöä. Koulutuksen järjestäjän varainhoitovuoden aikana tekemät ratkaisut eivät ole uudistuksen jälkeen enää vaikuttaneet mainitun vuoden valtionosuuden määrään. Uuden järjestelmän tarkoituksena on ollut kannustaa koulutuksen järjestäjiä toiminnallisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisiin ratkaisuihin.

Valtionosuusuudistus oli lähtökohdiltaan toimintoja kokoava. Siinä pyrittiin etsimään yhteisiä nimittäjiä opetus- ja kulttuurihallinnon eri toiminta-alueille ja käyttämään niitä valtionosuuksien mitoituserusteina. Kuntien on mahdollista tasapainottaa palvelurakennettaan kulloistenkin tarpeiden edellyttämällä tavalla, koska valtionosuuksien käytössä hallintokuntarajat voidaan ylittää. Tämä antaa myös mahdollisuuden kuntakohtaiselle ja paikalliselle arvostukselle.

Rahoitusjärjestelmää uudistettiin myös vuoden 1997 alusta lukien selvitysmies Kosken ehdotuksen mukaisesti. Tällöin rahoitusjärjestelmässä toteutettiin ns. ylläpitäjämalli, jossa koulutoimen valtionosuudet myönnetään ja maksetaan yksikköhintojen mukaisina suoraan oppilaitosten ylläpitäjille. Muutokseen sisältyi myös kuntien osuuksien määräytyminen asukasperusteisesti entisen oppilaskohtaisen määräytymisen sijasta. Valiokunnan mielestä tämä uudistus on selkeyttänyt varsinkin opetustoimen rahoitusjärjestelmää entiseen kotikuntamalliin verrattuna. Rahoitus kohdistetaan nyt suoraan koulutoimen toiminnasta, tuloksesta ja taloudesta vastaaville ylläpitäjille eli kunnille, kuntayhtymille ja yksityisille yhteisöille. Näin toiminnasta ja taloudesta muodostuvat myös rahoituksen perusteet. Lisäksi uusi järjestelmä on vähentänyt valtionosuusbyrokratiaa.

Uusien rahoitussäännösten mukaan kunnan valtionosuus sekä kuntayhtymän ja yksityisen

järjestämän koulutuksen rahoitus määräytyy nykyiseen tapaan oppilasta, opetustuntia, opintoviikkoa, opiskelijavuorokautta tai muuta vastaavaa suoritetta kohden määräytyjen laskennallisten yksikköhintojen perusteella sekä kunnan rahoitusosuus asukasmäärän perusteella. Yksikköhinnat laskettaisiin edelleenkin tiettyinä vuosina toteutuneiden kokonaiskustannusten perusteella. Koulutusta koskevaan lainsäädäntöön ehdotetut rakenteelliset muutokset eivät ehdotuksen mukaan vaikuta valtion rahoituksen määrään eikä valtion ja kuntien väliseen kustannusten jakoon.

Valiokunta pitää perusteltuna opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän periaatteiden säilyttämistä ennallaan. Toiminnallisen lainsäädännön muutokset tuovat kuitenkin lisää joustavuutta koulutuksen järjestämiseen. Tässä tilanteessa valiokunta pitää välttämättömänä, että koulutuksen järjestäjiltä vaaditaan kokonaislaatua. Siirryttäessä koulutusprosessin ennakoitavasta sääntelystä yhä enemmän koulutuksen tavoitteisiin ja toimintaan perustuvaan lainsäädäntöön korostuu arvioinnin merkitys. Koulutuksen arviointi tulee olemaan keskeinen keino turvattaessa koulutuspalvelujen laatu ja valtakunnallinen vertailukelpoisuus.

Valiokunta pitää yksikköhintoihin perustuva valtionosuuksien laskentaa tarkoituksenmukaisena. Yksikköhinnoissa tulee ottaa huomioon koulutuksen järjestämisen todelliset ja tarpeelliseksi katsotut kustannukset sekä erityiset koulutustehtävät siten, että toiminnalla ja rahoituksella on selkeät ja loogiset yhteydet. Yksikköhintajärjestelmässä on mahdollista ottaa huomioon myös kuntien ja muiden ylläpitäjien erityiset olosuhteet ensisijaisesti palvelujen tuottajina, ei niinkään oppilaiden asuinpaikkana. Yksinkertaisella ja vähän muuttujia sisältävällä järjestelmällä em. vaatimuksia ei voida toteuttaa. Valtioneuvosto vahvistaa vuosittain yksikköhintojen keskimääräiset markkamäärät koulutusmuodoittain seuraavaa varainhoitovuotta varten.

Valiokunta on kuitenkin jo useana vuonna valtion talousarvioehdotuksen käsittelyn yhteydessä kiinnittänyt huolestuneena huomiota sii-

hen, että yksikköhinnat eivät vastaa toteutuneita kustannuksia. Opetustoimen valtionosuuksien perustana olevia yksikköhintoja ei ole voitu valtiontaloudellisista syistä tarkistaa todellisten kustannusten mukaisiksi. Yksikköhinnoilla on kuitenkin kuntien toimintaa ohjaava merkitys ja toisaalta yksityiset oppilaitokset joutuvat tulemaan toimeen yksikköhintoihin perustuvilla valtionosuuksilla. Vaikka opetustoimen valtionosuuskehitys on kääntynyt myönteiseksi, valiokunta pitää koulutuksen laadun ja saatavuuden kannalta tärkeänä, että yksikköhinnat vastaisivat todellisia kustannuksia. Uhka eriarvoistumisesta, syrjäytymisestä sekä koululaisten ja opetushenkilöstön jaksamisesta lisääntyy. Erityisesti leikkaukset ovat kunnissa kohdistuneet liiaksi erityisopetukseen ja tukiopetukseen. Lisäksi kerhotunneista on osittain luovuttu kokonaan ja liikunnan osuutta opetuksessa on vähennetty, vaikka näiden piirissä tapahtuva toiminta ehkä parhaiten ehkäisee syrjäytymistä jo varhaisessa vaiheessa.

Valiokunta korostaa sitä, että samalla kun lisäresursseja ohjataan koulutuksen kehittämiseen, esim. tietotekniikkaan, on yhteiskunnan pystyttävä huolehtimaan siitä, että syrjäytyminen voidaan ehkäistä ja että huolehditaan erityistä tukea tarvitsevista oppilaista. Tämä ei voi onnistua ilman, että koulutukseen edelleenkin panostetaan voimakkaasti taloudellisia voimavaroja. Järjestelmien yksinkertaistaminen on sinänsä kannatettavaa, mutta se ei saa johtaa siihen, että samalla luovutaan koululaisten yksilöllisestä huolenpidosta, mikä tarkoittaa erityisesti tukea tarvitsevien vähemmistöjen ja muiden erityisryhmien huolenpitoa. Edelleen valiokunta korostaa sitä, että rahoitusjärjestelmän tulee olla vain toiminnan toteuttamisväline — ei toimintaa ohjaava.

Koska valiokunta hyväksyy ehdotetun rahoitusjärjestelmän yleisperustan, se on käsitellyt seuraavassa niitä epäkohtia, joita valiokuntakäsittelyssä on tullut esiin ja jotka valiokunnan mielestä vaativat toimenpiteitä.

Perusopetuksen rahoitus

Valtionosuus perusopetukseen määräytyy lähtökohtanaan kaikkeen perusopetuslain mukaiseen

opetukseen määrättävä yhtenäinen yksikköhinta. Tätä yksikköhintaa porrastetaan rahoituslain säännösten edellyttämässä puitteissa. Kuten edellä on todettu, valiokunta pitää tätä järjestelmää tarkoituksenmukaisena.

Hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyn aikana julkista keskustelua on käyty mm. perusopetuksen tasa-arvotavoitteiden näkökulmasta. Valiokunnan mielestä suurin uhka koulutukselliselle tasa-arvolle on perusopetuksen kokonaisvoimavarojen niukkuus. Kuntien koulutusta koskevat rahoituspäätökset eivät siten ole lain-säädännöstä riippuvaisia vaan käytettävissä olevien taloudellisten resurssien suuntaamisesta.

8. lakiehdotus laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

17 §. Luopuminen peruskoulun hallinnollisesta jaosta ala- ja yläasteeseen edellyttää peruskoulun valtionosuuden perusteina olevien yksikköhintojen laskentaperusteiden muuttamista. Nykyisen rahoituslain mukaan peruskoulun yksikköhintaa porrastetaan mm. kunnan kouluverkon rakenteen perusteella. Voimassa olevan rahoitusasetuksen mukaan kunnan kouluverkkoa kuvaavan tunnusluvun vaikutus peruskoulun yksikköhintaan on 40 %. Laskettaessa tunnuslukua otetaan erikseen huomioon kunnan pienet ala-asteet, yläasteen ylläpitäminen sekä kunnan ainoa samankielinen alle 180 oppilaan yläaste. Ehdotettu perusopetuslaki edellyttää siten muutoksia tunnusluvun laskentaperusteisiin. Valiokunta korostaa sitä, että näillä muutoksilla ei ole vaikutusta valtionosuuden kokonaisuuteen ja tarkoituksena on, että myös muutokset yksittäisten kuntien ja muiden koulutuksen järjestäjien rahoitukseen jäävät mahdollisimman vähäisiksi.

Ruotsinkielisen opetuksen yksikköhinnat pelkästään suomenkielisessä kunnassa. Pykälän 2 momentin mukaan ruotsinkielisissä ja kaksikielisissä kunnissa yksikköhintoja korotetaan 10 prosentilla ruotsinkieliseen opetukseen ja saamelaisen kotiseutualueen kunnissa vastaavalla prosentimäärällä saamenkieliseen opetukseen osallistuvien opiskelijoiden osalta. Sen sijaan perusopetusta antavilla ja pelkästään suomenkielisissä kunnissa sijaitsevilla ruotsinkielisillä kouluilla ei ole lakiehdotuksen mukaan oikeutta yksikkö-

hinnan korotuksiin kielen perusteella. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tällaisia kouluja on Suomessa yhdeksän ja näissä kouluissa yhteensä 764 oppilasta. Koska korotus perustuu mm. korkeampiin oppimateriaalikustannuksiin, valtiovarainvaliokunta katsoo, että tapauksissa, joissa kunta järjestää perusopetuslain 4 §:n 4 momentin mukaista opetusta, tulisi myös pelkäästään suomenkielisisä kunnissa sijaitsevien ruotsinkielisten koulujen saada korotettu yksikköhinta. Sen vuoksi valtiovarainvaliokunta esittää

että sivistysvaliokunta muuttaa 8. lakiehdotuksen 17 §:n 2 momenttia siten, että perusopetuslain 4 §:n 4 momentin mukaisista perusopetusta antavilla ja pelkäästään suomenkielisisä kunnissa sijaitsevilla ruotsinkielisillä kouluilla olisi oikeus yksikköhinnan korotukseen kielen perusteella.

Erityisopetus. Nykyisen peruskoululain 3 §:n ja uuden perusopetuslakiehdotuksen 3 §:n 2 momentin mukaan opetus on järjestettävä oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Tämä koskee sekä yleisopetuksen ryhmissä että erityisopetuksen ryhmissä järjestettävää kasvatusta ja opetusta. Erityisopetuksen järjestämistä oppilaalle harkittaessa ensisijainen vaihtoehto on opetuksen järjestäminen yleisopetuksen yhteydessä. Tarvittaessa voidaan oppilas siirtää erityisluokalle. Peruskoulussa erityisopetusta saaneita oppilaita oli lukuvuonna 1987—1988 noin 96 800 ja lukuvuonna 1994—1995 noin 94 000 oppilasta. Erityisopetus järjestetään osa-aikaisena erityisopetuksena tai siten, että opiskelija siirretään erityisopetukseen. Tämä järjestetään joko muuhun opetukseen integroituna tai luokkamutoisena eli segregoituna erityisopetuksena. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan luokkamutoisessa erityisopetuksessa olevien oppilaiden määrä koko ikäluokasta on pysynyt suunnilleen samana (2—3 %) viimeiset 30 vuotta, mutta lisääntynyt aivan viime vuosina. Erityisluokista noin 1/3 on sijoitettu ala- ja yläasteen kouluihin ja 2/3 erityisopetuksen luokista on erityiskouluissa. Erityisopetuksen kustannuskehityksessä on tapahtunut 1990-luvulla muutoksia, mutta se ei poikkea yleisestä koulutoimen kustannuskehityksestä. Alueellisesti ja paikallisesti

muutokset erityisopetuksessa ovat joissakin tapauksissa olleet selvästi jyrkempiä kuin koulutoimessa keskimäärin. Luokkamutoisen erityisopetuksen oppilaskohtaiset menot ovat laskeneet vuodesta 1992 vuoteen 1994 keskimäärin 6 %. Vammais- ja sairaalaopetuksen menot oppilasta kohden ovat 1990-luvulla laskeneet kuitenkin huomattavasti enemmän kuin peruskoulun kustannukset keskimäärin eli noin 20 %.

Perusopetuslain 16 ja 17 §:n säännökset antavat mahdollisuuden tarkoituksenmukaisiin opetuksen järjestelyihin erityistä tukea tarvitseville. Tämä voi olla tukiovetusta, osa-aikaista erityisopetusta tai 17 §:n 2 momentin mukaista erityisopetusta. Opetuksen järjestäjille säädetään nykyistä selkeämmin velvollisuus osa-aikaisen erityisopetuksen järjestämiseen. Valiokunta pitää välttämättömänä, että erityisopetukseen siirtämistä koskevat päätökset myös käytännössä tehdään oppilaan lähtökohdista. Integrointi ja segregointi tulee tapahtua lapsen tarpeiden mukaisesti ja päätöksen tekemiseen osallistuu myös oppilas ja hänen huoltajansa. Ensisijaisena lähtökohdana erityisopetukseen siirtämisessä on integrointi. Vammaisten oppilaiden opiskelu yleisopetuksen ryhmissä edistää paitsi koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta myös molemminpuolista vuorovaikutusta ja hyväksymistä.

Valtiovarainvaliokunta ehdottaa,

että sivistysvaliokunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että päätökset erityisopetukseen siirtämisestä tehdään oppilaan tarpeista lähtien ja että turvataan tukiovetusta ja erityisopetusta tarvitsevien oppilaiden tasa-arvoiset mahdollisuudet opiskeluun.

Perusopetuslakiehdotuksen opetuksen maksuttomuutta koskevan 31 §:n mukaan vammaisella ja muulla erityistä tukea tarvitsevalla oppilaalla on muun ohella oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät avustajapalvelut. Koulunkäyntiavustajan työn tarkoituksena on tukea oppilaan optimaalista toimintakykyä erilaisissa toimintaympäristöissä. Tavoitteena on oppilaan avustaminen ja tukeminen oppimisprosessin eri vaiheissa siten, että oppilaan itsenäisyys ja omatoimisuus korostuvat. Koulunkäyntiavustajalta edellytetään riittävästi

tietoa vammaisuudesta ja kehityksen häiriöistä ja hoitotoimenpiteistä, vuorovaikutustaitoja, vastuullisuutta ja pedagogisia valmiuksia. Koulunkäyntiavustajan työn ydintoimintoja ovat kasvun tukeminen, avustaminen ja oppimistilanteissa ohjaaminen. Valiokunta pitää välttämättömänä, että koulunkäyntiavustajien koulutus ja avustajien palkkaaminen toteutetaan niin, että nämä tavoitteet voidaan saavuttaa.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös valtion vammaisten lasten koulujen ja ammatillisten erityisoppilaitosten rahoitukseen, vaikka se ei valtionosuuslainsäädännön piiriin kuulukaan. Valtion erityisoppilaitoksia ollaan kehittämässä mm. niin, että yksi oppilaitos hoitaa resurssikeskuksena yhden tai useamman vammaisryhmän koulutuksen laajalla alueella. Valiokunta korostaa sitä, että jatkossa valtion vammaisten koulujen ja ammatillisten erityisoppilaitosten rahoitus tulee järjestää niin, että pitkäjänteinen toiminnan suunnittelu ja kehittäminen kouluissa on mahdollista ja että nämä oppilaitokset voivat täyttää tehtävänsä erityisesti vaikeavammaisten henkilöiden koulutuksellisen tasa-arvon toteuttajina.

Hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että kuntien yksikköhintoja porrastettaisiin perusopetusta varten mm. niin sanottua luokkamuotoista erityisopetusta saavien oppilaiden määrän perusteella. Valiokunta toteaa, että säännöksen mukaan yksikköhintoja korottavana tekijänä otetaan huomioon kaikki erityisopetukseen siirretyt, eli myös yleisopetukseen integroiduista erityisopetuksen opetussuunnitelmien mukaan opiskelevista oppilaista tulee korotus.

Kansanopistojen perus- ja lukio-opetuksen yksikköhinnat. Perusopetuksen ja lukio-opetuksen yksikköhintoja voidaan rahoituslain 17 §:n 4 momentin ja 18 §:n 2 momentin nojalla korottaa opetuksen järjestäjälle määrätyn erityisen koulutustehtävän perusteella tai muusta erityisestä syystä. Tällainen erityistehtävä olisi hallituksen esityksen perustelujen mukaan mm. perusopetuksen järjestäminen sisäoppilaitosmuotoisesti kansanopistoissa. Kansanopistojen ylläpitäjille annettaisiin lain voimaan tullessa erityiseksi koulutustehtäväksi järjestää internaattimuotoista perusopetusta. Niissä kansanopistoissa, joissa

perusopetuksen ja lukio-opetuksen osuus on opiston toiminnan kokonaismäärästä merkittävä, yksikköhintoa voitaisiin tarpeen mukaan korottaa myös harkinnanvaraisesti. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kansanopistojen tutkintotavoitteisen koulutuksen valtionosuus tulee laskemaan ja vaikeuksia tulee olemaan erityisesti niillä kansanopistoilla, jotka järjestävät paljon lukio- ja perusopetusta, koska näissä kansanopistoissa opiskelijakohtainen yksikköhinto poikkeaa muiden oppilaitosten vastaavasta huomattavasti. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kansanopistojen lukio-opiskelijoiden määrä oli vuonna 1997 noin 300 henkeä, peruskouluopiskelijoiden määrä noin 350 henkeä ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden määrä noin 2 330 henkeä.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että esimerkiksi kansanopistojen peruskoululinjojen opiskelijoiden joukossa on huomattava osa sellaisia opiskelijoita, jotka eri syistä eivät ole onnistuneet suorittamaan peruskoulua varsinaisen koulujärjestelmän puitteissa. Tällöin kesken jäänyt 9-vuotinen peruskoulutus tulee täydentää sekä itsetunto-, asenne- ja motivaatio-ongelmat korjata vuodessa. Tällainen ns. second chance -luonteinen opetus- ja kasvatustoiminta ei ole järjestettävissä yhdenmukaisesti peruskoulun ryhmäkokojen ja muiden menettelyjen kanssa. Tästä puolestaan seuraa, että myöskään yksikköhinnat eivät ole sovellettavissa sellaisinaan. Kuitenkin nuorten ja aikuisten syrjäytymiskehityksen ja pitkäaikaistyöttömyyskierteen katkaiseminen on erityisesti yksilön mutta myös yhteiskunnan kokonaisedun näkökulmasta tärkeää. Sen vuoksi valtiovarainvaliokunta ehdottaa,

että kansanopistojen mahdollisuudet yleisivistävän ja tutkintotavoitteisen opetuksen antamiseen turvataan määrittelemällä kansanopistojen harjoittamalle perusopetukselle sen erityispiirteet huomioon ottava riittävä yksikköhinta.

Saamen kielen ja saamenkielisen opetuksen rahoitus. Valiokunta kiinnittää huomiota saamen kielen ja saamenkielisen opetuksen erityistarpeisiin. Saamelaisien oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan alkuperäiskansana on turvattu perustuslain säännöksin. Saamen kielen

ja saamenkielisen opetuksen taloudellista ja lain-säädännöllistä perustaa on kehitetty useissa uudistuksissa 1970-luvun puolivälistä lähtien. Opetuksen rahoitustilanne on kuitenkin muuttunut vuoden 1993 valtionosuusuudistuksen jälkeen. Kuntien saamat valtionosuudet perustuvat laskennalliseen järjestelmään. Yhdessä valtionosuuksien tasausjärjestelmän kanssa tämä on kuitenkin johtanut siihen, että kuntien saamat yksikköhintojen korotukset menettävät merkityksensä. Myöskään kuntien saamia yleisiä harrinnanvaraisia valtionosuuksia ei ole ollut mahdollista suunnata saamen kielen ja saamenkielisen opetuksen rahoittamiseen. Näin ollen saamen kielen ja saamenkielisen opetuksen kehittäminen vaarantuu.

Opetusministeriö on 1.4.1998 asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää saamelaisen kotiseutualueen kunnissa järjestettävän saamen kielen ja saamenkielisen opetuksen turvaamiseksi tarvittavaa rahoitusta. Työryhmän määräaika päättyi 15.8.1998. Valiokunta korostaa sitä, että äidinkielen ja äidinkielineen opetus ovat perusta kaikelle oppimiselle ja jokaiselle oppilaalle kuuluva perusoikeus. Valtiovarainvaliokunta katsoo, että saamen kielen ja saamenkielisen opetuksen rahoitus tulee pikaisesti ratkaista. Sen vuoksi valtiovarainvaliokunta esittää,

että sivistysvaliokunta kiirehtii sellaisen rahoitusjärjestelmän aikaansaamista, joka turvaa saamen kielen ja saamenkielisen opetuksen myönteisen kehityksen jatkumisen.

Sairaalaopetus. Perusopetuslakiehdotuksen mukaan sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se oppilaan terveys ja muut olosuhteet huomioon ottaen on mahdollista. Sairaalaopetusta saavan oppilaan kotikunta on velvollinen maksamaan maksuosuuden sairaalan sijaintikunnalle. Kotikunnan maksuosuus lasketaan hoitopäivää kohden sairaalan sijaintikunnalle opetuksesta aiheutuneiden todellisten keskimääräisten vuosikustannusten perusteella. Kustannukset lasketaan jakamalla sairaalan sijaintikunnalle kaikista sairaalaopetusta saavista oppilaista aiheutuvat vuosikustannukset vuotuisten hoitopäivien määrällä. Näin ollen

sairaalan sijaintikunnan tulee laskutuksessaan soveltaa samoja kustannuksia kaikkiin sijaintikunnassa sairaalaopetusta saaviin oppilaisiin. Pykälän 1 momentin mukaisen kotikuntalaskutuksen pohjana olevat kustannukset lasketaan laskutusvuotta edeltävänä vuonna hoitopäivää kohden toteutuneiden kustannusten perusteella. Kustannuksissa voidaan ottaa huomioon kustannustason muutokset sekä objektiivisesti arvioitavissa olevat kustannuksiin vaikuttavat toiminnan laadun ja laajuuden muutokset.

Lukiokoulutuksen rahoitusta koskevat erityiskysymykset

Vaikeavammaisen henkilön opiskellessa lukiossa, ammatillisessa oppilaitoksessa tai ammattikorkeakoulussa hän saattaa tarvita tukitoimia, jotka yleensä on yhdistetty erityisopetukseen. Tällaisia tukitoimia ovat esimerkiksi henkilökohtainen avustaja, opiskelijahuoltopalvelut ja tekniset opiskelun apuvälineet. Nämä tukitoimet määräytyvät eri järjestelmien kautta. Valiokunta katsoo, että tulisi selvittää, onko tarkoituksenmukaista yhtenäistää toisen asteen koulutuksen tukitoimien rahoitusperusteet.

Valiokunta pitää välttämättömänä sairaalan, lukiossa opiskelevan tai lukioon siirtyvän potilaan ja koulun välistä kiinteää yhteistyötä opiskelijan mahdollisimman häiriöttömän opetuksen järjestämiseksi sairauden aikana.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusta koskevat erityiskysymykset

Ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat. (20 §) Ammattikorkeakouluopinnoista annetun asetuksen (256/1995) 11 §:n mukaan ammattikorkeakoulun on järjestettävä ammattikorkeakoulututkintoon johtavat opinnot siten, että kokopäiväopiskelija voi suorittaa opinnot niiden laajuutta vastaavassa ajassa. Mainituksessa 11 §:ssä säädetään lisäksi, että kokopäiväopiskelijan on suoritettava opinnot viimeistään yhtä vuotta niiden laajuutta pitemmässä ajassa, jollei ammattikorkeakoulu erityisestä syystä myönnä opiskelijalle tästä poikkeusta.

Käytännössä ammattikorkeakoulututkinnon suorittaminen kestää usein kauemmin kuin opintojen laajuus edellyttää. Tähän on syytä ensinnä-

kin se, että opiskelijan ei aina käytännössä ole mahdollista suorittaa tutkintoa normin mukaisessa ajassa henkilökohtaisen koulutusohjelman laajuuden vuoksi. Opiskeluaikojen pitenemiseen ovat vaikuttaneet myös muut syyt, kuten esimerkiksi opiskelijoiden mahdollisuus suunnitella opiskelunsa aikaisempaa vapaammin ja mahdollinen työssäkäynti opintojen aikana. Tämänhetkisten arvioiden mukaan noin 10 % ammattikorkeakoulujen opiskelijoista ylittää opintojen laajuutta vastaavan opiskeluajan.

Opiskeluajan keskimääräinen piteneminen aiheuttaa julkiselle taloudelle lisäkustannuksia rahoitusjärjestelmässä, joka perustuu opiskelijamääriin ja opiskelijaa kohden määrättäviin yksikköhintoihin. Jotta ammattikorkeakoulu-uudistuksen kustannukset pysyisivät ennakoituissa rajoissa, lisättiin voimassa olevaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun asetukseen (jäljempänä rahoitusasetus) 1 päivästä elokuuta 1996 lukien säännös, jonka mukaan ammattikorkeakoulututkintoa suorittava opiskelija voidaan valtionosuutta myönnettäessä ja maksettaessa lukea opiskelijaksi (yksikköhinnan kertojana) enintään opintojen laajuutta vastaavan ajan. Rahoitus koskee sekä väliaikaisia että vakinaisia ammattikorkeakouluja.

Mainittu rahoitusasetuksessa säädetty valtionosuutta myönnettäessä ja maksettaessa käytettävän opiskelijamäärän leikkaus tarkoittaa, että niiden vakinaisten ja väliaikaisten ammattikorkeakoulujen, joissa on yliaikaisia opiskelijoita, tulee järjestää opetus aikaisempaa pienemällä valtionrahoituksella. Opiskelijakohtaiset kustannukset mainituissa ammattikorkeakouluissa tällöin alenevat, jolleivät ammattikorkeakoulujen ylläpitäjät anna ammattikorkeakouluille lisärahoitusta, joka kompensoi pienentyntä valtionrahoitusta.

Opiskelijakohtaiset yksikköhinnat lasketaan joka toinen vuosi tutkinnoittain opiskelijaa kohden laskettujen toteutuneiden valtakunnallisten kokonaiskustannusten perusteella. Sekä voimassa olevien säännösten että nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen mukaan opiskelijakohtaisia kustannuksia laskettaessa otetaan huomioon myös ammattikorkeakoulututkintoa suorittavat yliaikaiset opiskelijat, vaikka heitä ei ote-

takaan huomioon valtionosuutta myönnettäessä ja maksettaessa. Näin ollen mainitut opiskelijat vaikuttavat alentavasti ammattikorkeakouluille vahvistettavaan yksikköhintojen keskimääräiseen markkamäärään ja sitä kautta ammattikorkeakouluille määrättäviin yksikköhintoihin yleensä.

Kun yksikköhinnat yliaikaisten opiskelijoiden takia alenevat ja yksikköhinnan kertojana käytetään yliaikaisilla opiskelijoilla vähennettyä opiskelijamäärää, ammattikorkeakoulujen lakisääteinen rahoitus alenee. Seuraavina vuosina ammattikorkeakoulujen tulisi taas rahoittaa toimintansa näillä alennetuilla resursseilla, jolloin yksikkökustannusten perusteella laskettavat yksikköhinnat ja lakisääteinen rahoitus jälleen alenisivat. Voimassa oleva ja myös ehdotettu uusi laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta johtaa siihen tilanteeseen, jossa ammattikorkeakoulujen pitäisi yliaikaisten opiskelijoiden takia alentaa opiskelijakohtaisia kustannuksia, joka puolestaan alentaa taas yksikköhintoja ja ammattikorkeakoulujen resursseja yleisesti, vaikka tarkoituksena on ollut alentaa rahoitusta vain yliaikaisten opiskelijoiden osalta.

Edellä olevan perusteella 20 §:n 1 momenttiin tulisi lisätä säännös, jonka mukaan ammattikorkeakoulujen yksikköhintoja laskettaessa ammattikorkeakoulujen tutkintoکوhtaiset valtakunnalliset kokonaiskustannukset jaettaisiin kokonaisopiskelijamäärän sijasta sillä opiskelijamäärällä, joka on perusteena myönnettäessä ammattikorkeakoulujen valtionosuuksia.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettavan lain 20 §:n 1 momenttia tulisi muuttaa myös siten, että yksikköhintaa lasketaan asianomaisen koulutusalan tutkinnoista aiheutuneiden kokonaiskustannusten sijasta asianomaiseen tutkintoon johtavan koulutuksen arvioitujen kokonaiskustannusten perusteella, jos tutkintoon johtavasta koulutuksesta aiheutuneita kustannuksia ei ole mahdollista selvittää. Muutos vastaa tältä osin voimassa olevaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin vuoden 1998 alusta tehtyä muutosta.

Edellä todetun perusteella valtiovarainvaliokunta ehdottaa,

että sivistysvaliokunta muuttaa 8. lakiehdotuksen 20 §:n näin kuuluvaksi:

20 §

Ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat

Ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat opiskelijaa kohden lasketaan joka toinen vuosi ammattikorkeakoulututkinnoittain siten, että kuhunkin tutkintoon johtavasta koulutuksesta yksikköhintojen määräämistä edeltäneenä vuonna kaikissa ammattikorkeakouluissa aiheutuneet valtakunnalliset kokonaiskustannukset jaetaan tutkintoa suorittavien ja valtionosuuden myöntämisen perusteena käytettävien opiskelijoiden yhteismäärällä mainittuna vuonna. Jos tutkintoon johtavasta koulutuksesta aiheutuneita kustannuksia ei ole mahdollista selvittää, lasketaan yksikköhinta *asianomaiseen tutkintoon johtavan koulutuksen arvioitujen kokonaiskustannusten perusteella.*

(2—6 mom. kuten HE)

Oppisopimuskoulutus. Koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan oppisopimuskoulutuksen aloittavien oppilaiden lukumäärä on tarkoitus nostaa noin 20 prosenttiin nuorten toisen asteen ammatillisen koulutuksen tarjonnasta. Oppisopimuskoulutuksena järjestettävään ammatilliseen peruskoulutukseen otettavien opiskelijoiden enimmäismäärää ei rajoiteta. Oppisopimusten määrästä päättää koulutuksen järjestäjä. Oppisopimuskoulutuksena annettava ammatillinen lisäkoulutus sen sijaan olisi määrällisen sääntelyn piirissä. Tarkoituksena on, että opetusministeriö päättää vuosittain valtion talousarviossa asetetun kokonaisuuden rajoissa oppisopimusten enimmäismäärät ammatillista lisäkoulutusta varten.

Oppisopimuskoulutuksen erillinen valtionosuusjärjestelmä ehdotetaan yhdistettäväksi opetustoimen rahoitusjärjestelmään. Oppisopimuskoulutuksen nykyinen valtionosuusprosentti on 97. Esityksen mukaan oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen koulutuksen järjestäjä saa rahoituksena opiskelijamäärän ja yksikköhinnan tulon täysimääräisenä. Yksikköhinta on oppisopimuskoulutuksena järjestettä-

vässä ammatillisessa peruskoulutuksessa 80 prosenttia ja ammatillisessa lisäkoulutuksessa 45 prosenttia ammatillisen koulutuksen yksikköhintojen keskimääräisestä markkamäärästä. Prosentit on määritelty siten, että oppisopimuskoulutuksen valtionrahoituksen keskimäärä opiskelijaa kohden ei muuttuisi.

Hallituksen esityksen mukaan oppisopimuskoulutuksena järjestettävä ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistava ammattikoulutus luetaan lisäkoulutukseksi. Tästä seuraa, että ammattitutkintoon tähtäävä valmentava koulutus palautuu määrällisen mitoituksen piiriin ja yksikköhinta alentuu 27 000 markasta 15 000 markkaan.

Opetusministeriössä on vireillä oppisopimuskoulutuksen kehittämiseen tähtäviä toimenpiteitä. Valiokunnan mielestä oppisopimusjärjestelmän kehittäminen on kiireellistä. Mm. edellä todettu valmentavaa koulutusta koskeva epäkohta sekä osa-aikainen oppisopimuskoulutus ja yrittäjien oppisopimuskoulutus vaativat pikaista ratkaisua. Sen vuoksi valtiovarainvaliokunta ehdottaa,

että sivistysvaliokunta kiirehtii oppisopimuskoulutuksen kehittämistoimenpiteitä.

3. lakiehdotus laiksi ammatillisesta koulutuksesta

43 §. Hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että 43 §:n 2 momentissa tarkoitettua harkinnanvaraista valtionavustusta on lain voimaan tullessa tarkoitus nykyiseen tapaan myöntää koulutuksen järjestäjille, jotka tällä hetkellä ylläpitävät ammatillisia aikuiskoulutuskeskuksia. Valiokunta toteaa, että 2 momentin mukaista avustusta on tarkoitus nykyiseen tapaan myöntää myös valtakunnallisia erikoisoppilaitoksia ylläpitäville koulutuksen järjestäjille.

45 §. Ammatillista koulutusta koskevan 3. lakiehdotuksen 45 §:n 3 momentin mukaan liikunta-alan ammatillisen koulutuksen rahoittamiseen voidaan käyttää arpajaislaissa (491/1965) tarkoitettuja veikkausvoittovaroja. Momentin perustelujen mukaan säännöksellä mahdollistetaan voimassa olevan käytännön jatkuminen, jonka mukaan nykyään liikunnan koulutuskes-

kuksissa järjestettävän ammatillisen peruskoulutuksen rahoitukseen käytetään veikkausvoittovaroja. Eduskunta on kuitenkin vuoden 1998 talousarviota käsitellessään muuttanut hallituksen ehdotusta siten, että liikunnan ammatillinen koulutus kokonaisuudessaan rahoitetaan yleisistä budjettivaroista. Valiokunta katsoo, että jatkossakin liikunnan ammatillinen koulutus tulee rahoittaa yleisistä budjettivaroista kuten muukin ammatillinen koulutus. Sen vuoksi valtiovarainvaliokunta ehdottaa,

että sivistysvaliokunta poistaa 3. lakiehdotuksen 45 §:n 3 momentin.

Vapaan sivistystyön rahoitus

Kansanopistojen kokonaisrahoitustilanne. Valiokunta viittaa edellä kansanopistojen ja lukio-opetuksen yksikköhintoja koskeviin kannanotoihin ja toteaa, että hallituksen esityksen ensisijaisena tavoitteena on lainsäädännön selkiyttäminen ja yksinkertaistaminen kustannusvaikutuksiltaan neutraalilla tavalla. Uudistus merkitsee kuitenkin joidenkin yksittäisten kansanopistojen kohdalla huomattavia valtionosuusmenetyksiä, mikä saattaa johtaa eniten koulutusta tarvitsevien opiskelumahdollisuuksien kaventumiseen. Sen vuoksi valtiovarainvaliokunta ehdottaa,

että sivistysvaliokunta edellyttää valtion vuoden 1999 talousarviossa varattavaksi valtionosuus uudistuksessa menetyksiä kokeneille kansanopistoille siirtymäkauden harkinnanvaraista lisävustusta.

Opintokeskusten rahoitus. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että vapaan sivistystyön rahoit-

tuksessa tulisi ottaa huomioon oppilaitosten toiminnan luonne ja tuloksellisuus. Valtionosuuden määrän sitominen aiempien vuosien suoritteiden määrään on joissakin tapauksissa johtanut opintokeskusten epäterveeseen määrälliseen kilpailuun. Valiokunta pitää välttämättömänä opintokeskusten rahoitusjärjestelmän kehittämistä niin, että määrävänä tekijänä on koulutuksen laatu.

Kesäyliopistojen rahoitus. Valiokunta pitää myönteisenä sitä, että kesäyliopistojen rahoitus ehdotetaan lakisääteiselle pohjalle.

Maksamatta olevat valtionosuudet ja -avustukset. Vapaan sivistystyön koulutuksen järjestäjien rahoitustilannetta vaikeuttaa se, että ennen vuotta 1993 voimassa olleen valtionosuusjärjestelmän mukaisia valtionosuuksia ja -avustuksia on oppilaitoksille maksamatta yhteensä yli 90 miljoonaa markkaa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan suhteellisesti vaikein tilanne on opintokeskuksilla. Valiokunta kiirehtii näiden maksamatta olevien valtionosuuksien ja -avustusten maksatusta.

Lausunto

Edellä lausutun perusteella valtiovarainvaliokunta kunnioittavasti esittää,

että sivistysvaliokunta täsmentää lakiehdotusta siten kuin tässä lausunnossa esitetään ja

että sivistysvaliokunta mietintöään laatiessaan ottaa huomioon, mitä tässä lausunnossa on esitetty.

Helsingissä 29 päivänä huhtikuuta 1998

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Mauri Pekkarinen /kesk (osittain)	Oiva Savela /kok (osittain)
vpj.	Kari Rajamäki /sd	Marja-Liisa Tykkyläinen /sd
jäs.	Olavi Ala-Nissilä /kesk	Jukka Vihriälä /kesk
	Ulla Anttila /vihr	vjäs. Maria Kaisa Aula /kesk (osittain)
	Timo Ihamäki /kok	Ulla Juurola /sd (osittain)
	Timo Laaksonen /vas	Hannu Kempainen /kesk
	Reijo Laitinen /sd	Markku Koski /kesk
	Håkan Malm /r (osittain)	Arto Lapiolahti /sd (osittain)
	Mats Nyby /sd	Lauri Metsämäki /sd (osittain)
	Arja Ojala /sd (osittain)	Margareta Pietikäinen /r (osittain)
	Maija Rask /sd	Matti Saarinen /sd (osittain)
	Anssi Rauramo /kok	Irja Tulonen /kok (osittain)
	Jukka Roos /sd (osittain)	Kari Uotila /vas.
	Kimmo Sasi /kok (osittain)	